

ВПЛИВ ФІНАНСІАЛІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ НА РІВЕНЬ ЗАДОВОЛЕННЯ ОКРЕМИХ СУСПІЛЬНИХ ПОТРЕБ

Вивчено зарубіжний досвід щодо впливу фінансiалiзацiї на соціально-економічні показники. Охарактеризовано індикатори, що використовуються для виявлення взаємозв'язку фінансiалiзацiї та соціально-економічного розвитку. Досліджено взаємозв'язок показників фінансiалiзацiї та індикаторів соціально-економічного розвитку за групою країн Центральної та Східної Європи. Проведено оцінювання впливу фінансiалiзацiї економіки на соціально-економічні показники в Україні. Доведено напрям впливу фінансiалiзацiї економіки на рівень задоволення соціально-економічних потреб суспільства в Україні та країнах Центральної та Східної Європи.

Ключові слова: фінансiалiзацiя економіки, соціально-економічні показники, потреби суспільства, соціально-економічний розвиток, вплив, оцінка, взаємозв'язок показників.

M. V. KORNEYEV
LLC "AgroInvestGroup"

INFLUENCE OF FINANCIALISATION OF ECONOMY ON THE LEVEL OF SATISFACTION OF SEPARATE PUBLIC NECESSITIES

Foreign experience in relation to influence of financialisation on socio-economic indexes is studied. Indicators which are used for the exposure of intercommunication of financialisation and socio-economic development are described. Investigational intercommunication of indexes of financialisation and indicators of socio-economic development after the group of countries of Central and East Europe. The evaluation of influence of financialisation economy on socio-economic indexes in Ukraine is conducted. The results of evaluation of influence of financialisation on the unevenness of allocation of profits of population in Ukraine and countries of Central and East Europe are resulted. The results of evaluation of influence of financialisation on poverty of population in Ukraine and countries of Central and East Europe are resulted. The results of evaluation of influence of financialisation on an unemployment of population rate in Ukraine and countries of Central and East Europe are resulted. Sending of influence of financialisation of national economy is well-proven to the level of satisfaction of socio-economic necessities of society in Ukraine.

Keywords: financialisation economy, socio-economic indexes, necessities of society, socio-economic development, influence, estimation, intercommunication of indexes.

Вступ

Дослідження, проведені зарубіжними науковцями, дозволили виявити наявність зв'язку фінансового та соціально-економічного розвитку у різних періодах часу на основі аналізу значної кількості країн з різним рівнем розвитку фінансової системи. При цьому, відмітимо, що неоднозначність отриманих результатів, свідчить про існування необхідності визначення взаємозв'язків відокремлено для груп країн з різним рівнем фінансового розвитку та типом побудови фінансової системи з метою уточнення результатів. У даному контексті оцінювання особливостей соціально-економічного розвитку під впливом тенденції фінансiалiзацiї вітчизняної економіки доцільно проводити, базуючись на виборі групи країн, близьких до України за рівнем та типом фінансового розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

На сьогодні ряд вчених (як вітчизняних, так і зарубіжних) вивчають аспекти фінансiалiзацiї економіки, вплив фінансiалiзацiї на економічне зростання, соціально-економічні потреби суспільства. Серед них Т. Васильєва, С. Козьменко, О. Луняков, С. Міщенко, І. Школьник, Г. Епштейн, А. Джаядев [1], Т. Пеллі [2], Д. Томасковіч-Девей, К.-Г. Лін [3], П. Кремп [4], Т. Бек, А. Деміргук-Кунт, Р. Левін [5], Д. Грінвуд, Б. Джовановіч [6], Е. Стокхаммер [7], Б. Ван Арнумом, Дж. Р. Кріппнер тощо. Проте окремі засади впливу фінансiалiзацiї економіки на окремі процеси не є достатньо дослідженими дотепер.

Мета дослідження

Мета даної статті полягає у комплексному дослідженні аспектів впливу фінансiалiзацiї економіки на соціально-економічні потреби суспільства, підтвердженні або спростуванні гіпотез про існування зв'язку між фінансовим та соціально-економічним розвитком у країнах Центральної та Східної Європи та безпосередньо в Україні.

Основні результати дослідження

Будемо проводити дослідження впливу фінансiалiзацiї на рівень задоволення соціально-економічних потреб суспільства за двома напрямками: по-перше, оцінюючи взаємозв'язок для групи країн Центральної та Східної Європи (враховуючи особливості побудови фінансової системи та історію економічного розвитку до даної групи, окрім України, було включено Грузію, Польщу, Молдову, Румунію, Латвію, Литву, Естонію, Угорщину, Словаччину, Чехію, Болгарію та Вірменію), та, по-друге, визначаючи специфічні особливості взаємозв'язку фінансового та соціально-економічного розвитку в Україні.

Аналізуючи дослідження, присвячені впливу фінансiалiзацiї на соцiально-економiчний розвиток, що знайшли вiдображення у науковiй лiтературi, можна вiдзначити iснування ряду аргументiв, якi визначають iснування потенцiйного зв'язку мiж фiнансовими та соцiальними показниками. Розглядаючи вплив фiнансового розвитку на рiвномiрнiсть доходiв населення вiдмiтимо, що подiбнiсть тенденцiй посилення фiнансiалiзацiї та зростання нерiвномiрностi доходiв виявляють Г. Епштейн i А. Джаядев [1], Т. Пеллi [2], Д. Томасковiч-Девей i К.-Г. Лiн [3] та П. Кремп [4]. Емпiричне дослідження зв'язку фiнансового розвитку, нерiвномiрностi розподiлу доходiв та бiдностi вперше провели Т. Бек, А. Демiргук-Кунт та Р. Левiн [5], якi довели, що у краiнах зi значним вiдношенням кредитiв, виданих приватному сектору, до ВВП спостерiгається бiльш високий рiвень нерiвномiрностi розподiлу доходiв, у той же час рiвень бiдностi скорочується. Враховуючи результати, якi отримали Д. Грiнвуд та Б. Джовановiч [6] можна припустити, що фiнансiалiзацiя не знижує нерiвномiрнiсть розподiлу доходiв у краiнах з розвитком фiнансової системи нижче певного рiвня. У результатi дослідження причин зростання безробiття у краiнах Європейського Союзу за перiод 1970–2002 рр. Е. Стокхамер [7] приходиться до висновку про значний вплив на зазначену тенденцiю змiну ролi фiнансового сектора в економiцi. Автор пiдкреслює, що iнтернацiоналiзацiя потокiв капiталу, лiбералiзацiя фiнансових операцiй та посилення конкуренцiї мiж фiнансовими установами сприяє пiдвищенню частки безробiтного населення.

Базуючись на результатах, отриманих зарубiжними науковцями щодо впливу фiнансiалiзацiї на соцiально-економiчні показники, ми висуваємо наступнi гiпотези про iснування зв'язку мiж фiнансовим та соцiально-економiчним розвитком у краiнах Центральної та Схiдної Європи та безпосередньо в Украiнi, пiдтвердження або спростування яких виступає метою даного дослідження: зростання ролi фiнансового сектора в економiцi негативно впливає на рiвномiрнiсть розподiлу доходiв населення; фiнансовий розвиток краiни детермiнує скорочення рiвня бiдностi населення; фiнансiалiзацiя економiки сприяє пiдвищенню рiвня безробiття в краiнi.

Наступним етапом дослідження є визначення набору iндикаторiв (результуючих змiнних та факторних ознак), якi будуть врахованi при виявленнi впливу фiнансiалiзацiї на показники соцiально-економiчного розвитку. Характеристику обраних iндикаторiв приведемо у табл. 1.

Таблиця 1

Характеристика iндикаторiв, що використовуються для виявлення взаємозв'язку фiнансiалiзацiї та соцiально-економiчного розвитку

Иденти- фікатор	Характеристика показника		Джерело статистичної інформації
	назва	методика розрахунку	
Индикатори соцiально-економiчного розвитку			
Gini	Коефiцiєнт Джинi	Вiдхилення розподiлу доходiв населення краiни вiд абсолютного рiвномiрного розподiлу, вiд 0 до 100	Статистичнi данi Свiтового банку
PovHcr\$2	Рiвень бiдностi	Вiдсоток населення, що має доход нижче нiж 2 дол. США на день до загальної чисельностi населення краiни у цiнах базового року (2005), %	Статистичнi данi Свiтового банку
PovGap\$2	Глибина бiдностi	Середнє вiдхилення вiд лiнii бiдностi з доходом 2 дол. США на день (небiдним вважається населення з нульовим вiдхиленням), %	Статистичнi данi Свiтового банку
Unempl	Рiвень безробiття	Частка безробiтних у загальному обсязi робочої сили краiни, %	Статистичнi данi Свiтового банку
Критерiї рiвня фiнансiалiзацiї економiки			
Empl_fin	Рiвень зайнятостi у фiнансовiй сферi	Вiдношення кiлькостi зайнятих у фiнансовiй сферi до загального обсягу зайнятих в економiцi краiни, %	Статистичнi данi МОП
Domcr	Рiвень внутрiшнiх кредитiв	Вiдношення внутрiшнiх кредитiв, наданих фiнансовим сектором рiзним секторам економiки, за винятком кредитiв, наданих центральному уряду, до ВВП краiни, %	Статистичнi данi Свiтового банку
Va_fin	Додана вартiсть, створена фiнансовим сектором	Частка доданої вартостi, створеної у сферi фiнансового посередництва, нерухомостi, оренди та надання фiнансових послуг у валовiй доданiй вартостi, створенiй в економiцi краiни, %	Статистичнi данi ОЕСР
Depfins	Рiвень депозитiв фiнансової системи	Вiдношення обсягу депозитiв фiнансової системи до ВВП, %	Статистична база Quandl
Smcap	Капiталiзацiя ринку цiнних паперiв	Вiдношення капiталiзацiї ринку цiнних паперiв (сумарна вартiсть акцiй в обiгу) краiни до ВВП, %	Статистичнi данi Свiтового банку
Контрольнi змiннi			
Tropen	Вiдкритiсть торгiвлi	Вiдношення сумарного обсягу експорту та iмпорту товарiв i послуг краiни до ВВП, %	Статистичнi данi Свiтового банку
Gnipcrppp	Доход на душу населення	Валовий національний доход на душу населення в дол. США по паритету купiвельної спроможностi	Статистичнi данi Свiтового банку

Для визначення взаємозв'язку показників фінансіалізації та індикаторів соціально-економічного розвитку за групою країн Центральної та Східної Європи було використано панельну регресію, дослідження по Україні проведено за допомогою лінійної регресії з фіксованими ефектами. Результати кількісного оцінювання зв'язку наведено в табл. 2–9, де також представлено оцінку скоригованого коефіцієнта детермінації та критерію Фішера, значення яких дають змогу стверджувати про високий рівень адекватності побудованих моделей. Аналізуючи виявлений зв'язок між індикаторами фінансового розвитку та рівномірністю розподілу доходів населення у країнах Центральної та Східної Європи (табл. 2), відмітимо, що статистично значимий вплив на динаміку коефіцієнта Джині мають такі критерії фінансіалізації економіки, як рівень зайнятості у фінансовій сфері, частка доданої вартості, створеної фінансовим сектором, та рівень депозитів фінансової системи. При цьому варто відмітити, що збільшення частки зайнятих у фінансовій сфері та зростання частки доданої вартості, створеної фінансовим сектором, детермінує посилення нерівномірності доходів населення, у той час як зростання рівня депозитів фінансової системи позитивно впливає на рівномірність розподілу доходів.

Таблиця 2

Результати оцінювання впливу фінансіалізації економіки на нерівномірність розподілу доходів населення у країнах Центральної та Східної Європи

Параметри	Модель 1	Модель 2	Модель 3	Модель 4
Empl_fin	0,28** (1,97)	0,35** (2,48)	0,26 (1,58)	0,19 (0,77)
Domcr	-0,01 (-0,55)			
Va_fin	0,26*** (2,69)	0,30*** (3,19)	0,29*** (3,08)	0,31*** (3,27)
Depfins	-0,09** (-2,16)	-0,10*** (-3,49)	-0,96*** (-3,13)	-0,11*** (-3,56)
Smcap	0,04 (1,48)			
Tropen			0,01 (1,12)	
GnipcPPP				0,00 (0,74)
Constant	28,71*** (30,92)	28,29*** (32,01)	27,51*** (24,37)	28,40*** (31,70)
F _{fact}	6,20	9,43	7,39	7,20
F _{crit}	2,25	2,64	2,41	2,41
Prob>F	0,00	0,00	0,00	0,00
Adj. R ²	0,69	0,68	0,69	0,68

***, **, * – статистична значимість на рівні 99%, 95%, 90% відповідно; в дужках представлено показник t-статистики, значення якого по модулю на рівні 1,96 свідчить про значимість впливу факторної ознаки на залежну змінну на рівні 95%

Результати дослідження зв'язку фінансіалізації та показників бідності населення в країнах Центральної та Східної Європи (табл. 3, 4) показують відсутність однозначного впливу критеріїв розвитку фінансового сектору як на рівень бідності населення, так і на глибину бідності

Варто звернути увагу на той факт, що зростання рівня депозитів фінансової системи позитивно відображається на соціально-економічному розвитку досліджуваних країн, детермінуючи зниження частки населення, що проживає за межею бідності, та скорочення глибини бідності, у той час як зростання рівня внутрішніх кредитів має зворотний ефект.

Аналізуючи виявлені взаємозв'язки між фінансовим розвитком та динамікою безробіття у країнах Центральної та Східної Європи (табл. 5), відмітимо, що зростання рівня депозитів фінансової системи мало статистично значимий позитивний вплив на зростання рівня безробіття при різних варіантах побудови моделей залежності, що може пояснюватися за рахунок зростання класу рантьє, які отримують дохід на капітал, а не у вигляді заробітної плати, у той час як підвищення рівня внутрішніх кредитів детермінувало скорочення рівня безробіття, що, цілком закономірно може пояснюватися розширенням малого та середнього бізнесу за рахунок кредитних ресурсів. Зростання капіталізації фондового ринку також позитивно впливало на соціально-економічний розвиток країн, скорочуючи рівень безробіття. Результати оцінювання впливу фінансіалізації економіки на динаміку коефіцієнта Джині в Україні (табл. 6) дають змогу стверджувати про наявність позитивного ефекту від зростання рівня зайнятості у фінансовій сфері та збільшення рівня внутрішніх кредитів для підвищення рівномірності розподілу доходів населення, у той час як зростання рівня депозитів фінансової системи посилює нерівномірність розподілу доходів.

Таблиця 3

**Результати оцінювання впливу фінансіалізації економіки на рівень бідності населення у країнах
Центральної та Східної Європи**

Параметри	Модель 1	Модель 2	Модель 3	Модель 4
Empl_fin	0,24 (0,77)			
Domcr	0,13*** (4,47)	0,12*** (4,22)	0,14*** (4,52)	0,13*** (4,30)
Va_fin	0,27 (1,22)			
Depfins	-0,63*** (-6,91)	-0,52*** (-7,77)	-0,56*** (-7,80)	-0,56*** (-7,22)
Smscap	0,00 (0,01)			
Tropen			0,03 (1,60)	
GnipcPPP				0,00 (-1,21)
Constant	16,54*** (8,06)	7,96*** (7,46)	16,21 (7,57)	18,79*** (14,06)
F _{fact}	14,22	33,71	23,46	23,00
F _{crit}	2,25	3,03	2,64	2,64
Prob>F	0,00	0,00	0,00	0,00
Adj. R ²	0,78	0,78	0,78	0,78

***, **, * – статистична значимість на рівні 99%, 95%, 90% відповідно; в дужках представлено показник t-статистики, значення якого по модулю на рівні 1,96 свідчить про значимість впливу факторної ознаки на залежну змінну на рівні 95%

Таблиця 4

**Результати оцінювання впливу фінансіалізації економіки на глибину бідності населення у країнах
Центральної та Східної Європи**

Параметри	Модель 1	Модель 2	Модель 3	Модель 4
Empl_fin	0,14 (1,08)			
Domcr	0,06*** (5,33)	0,06*** (4,88)	0,06*** (5,30)	0,06*** (5,02)
Va_fin	0,08 (0,91)			
Depfins	-0,26*** (-7,24)	-0,20*** (-7,74)	-0,23*** (-7,96)	-0,23* (-7,56)
Smscap	0,02 (0,92)			
Tropen			0,02** (2,05)	
GnipcPPP				0,00* (1,85)
Constant	5,63*** (6,95)	6,38*** (12,07)	5,02*** (5,94)	6,31*** (11,97)
F _{fact}	10,41	31,22	22,45	22,14
F _{crit}	2,25	3,03	2,64	2,64
Prob>F	0,00	0,00	0,00	0,00
Adj. R ²	0,72	0,72	0,72	0,72

***, **, * – статистична значимість на рівні 99%, 95%, 90% відповідно; в дужках представлено показник t-статистики, значення якого по модулю на рівні 1,96 свідчить про значимість впливу факторної ознаки на залежну змінну на рівні 95%

При цьому оцінювання взаємозв'язку індикаторів розвитку фінансового сектору та показників бідності населення (табл. 7, 8) ілюструє значний вплив підвищення частки зайнятих у фінансовій сфері на збільшення частки населення, що проживає за межею бідності, у той час як зростання рівня депозитів фінансової системи позитивно впливає на скорочення частки бідного населення та рівня глибини бідності. Співставляючи отримані залежності, можна зробити висновок про те, що розширення доступу до депозитних послуг забезпечує отримання додаткових доходів різними групами населення, однак, враховуючи різницю в обсягах вільного фінансового капіталу, що знаходиться найбільш багатих та найбільш бідних груп, отримання різної величини відсоткових доходів забезпечує скорочення бідності, у той же час посилюючи розрив між доходами населення.

Таблиця 5

Результати оцінювання впливу фінансiалiзацiї економiки на рiвень безробiття у краiнах Централiної та Схiдної Європи

Параметри	Модель 1	Модель 2	Модель 3	Модель 4
Empl_fin	0,09 (0,37)			
Domcr	-0,06*** (-2,80)	-0,07*** (-3,03)	-0,05** (-2,35)	-0,07*** (-3,04)
Va_fin	0,16 (1,04)			
Depfins	0,13** (2,04)	0,19*** (3,48)	0,16*** (2,84)	0,22*** (3,71)
Smscap	-0,16*** (-2,14)	-0,14*** (3,48)	-0,17*** (-4,31)	-0,12*** (-2,94)
Tropen			0,03** (2,21)	
GnipcPPP				-0,00 (-1,31)
Constant	10,09*** (6,75)	11,50*** (11,80)	8,57*** (5,22)	11,65*** (11,89)
F _{fact}	4,35	6,71	6,33	5,47
F _{crit}	2,25	2,64	2,41	2,41
Prob>F	0,00	0,00	0,00	0,00
Adj. R ²	0,49	0,49	0,50	0,49

***, **, * – статистична значимість на рівні 99%, 95%, 90% відповідно; в дужках представлено показник t-статистики, значення якого по модулю на рівні 1,96 свідчить про значимість впливу факторної ознаки на залежну змінну на рівні 95%

Таблиця 6

Результати оцінювання впливу фінансiалiзацiї економiки на нерiвномiрнiсть розподiлу доходiв населення в Украiнi

Параметри	Модель 1	Модель 2	Модель 3	Модель 4
Empl_fin	-2,65*** (-3,59)	-2,24*** (-3,70)	-4,69*** (-4,60)	-2,31*** (-3,75)
Domcr	-0,19*** (-3,84)	-0,21*** (-4,76)	-0,16** (-3,75)	-0,20*** (-4,24)
Va_fin	0,29 (0,99)			
Depfins	0,37* (1,94)	0,49*** (3,47)	0,58*** (4,64)	0,60*** (3,07)
Smscap	0,02 (0,31)			
Tropen			0,16** (2,79)	
GnipcPPP				-0,00 (-0,82)
Constant	36,50*** (23,28)	36,61*** (25,33)	24,97*** (5,74)	38,52*** (14,08)
F _{fact}	7,28	12,28	14,63	9,21
F _{crit}	2,85	3,16	2,96	2,96
Prob>F	0,00	0,00	0,00	0,00
Adj. R ²	0,60	0,62	0,72	0,61

***, **, * – статистична значимість на рівні 99%, 95%, 90% відповідно; в дужках представлено показник t-статистики, значення якого по модулю на рівні 1,96 свідчить про значимість впливу факторної ознаки на залежну змінну на рівні 95%

Разом з тим, зростання зайнятості у фінансовій сфері може впливати на збільшення доходів групи населення з доходом нижче середнього, що впливає на скорочення розриву, однак при цьому доходи найбільшого населення будуть скорочуватися, враховуючи домінування фінансового сектору над реальним викликає скорочення промисловості, а, відповідно, і зниження частки заробітної плати в доходах населення, яка не може бути компенсована за рахунок прибутку від здійснення фінансових операцій, враховуючи відсутність фінансової освіти у найбільшого населення.

Таблиця 7

Результати оцінювання впливу фінансіалізації економіки на рівень бідності населення в Україні

Параметри	Модель 1	Модель 2	Модель 3	Модель 4
Empl_fin	1,16* (1,80)	1,03** (2,31)	0,55 (0,55)	0,87* (1,88)
Domcr	0,02 (0,41)			
Va_fin	-0,05 (-0,20)			
Depfins	-0,47*** (-2,84)	-0,40*** (-6,19)	-0,36*** (-3,70)	-0,25 (-1,72)
Smcap	0,04 (0,58)			
Tropen			0,03 (0,55)	
GnipcPPP				-0,00 (-1,10)
Constant	8,02*** (5,89)	7,96*** (7,46)	6,06 (1,68)	10,12*** (4,54)
F _{fact}	9,02	25,73	16,63	17,76
F _{crit}	2,85	3,52	2,96	2,96
Prob>F	0,00	0,00	0,00	0,00
Adj. R ²	0,66	0,70	0,69	0,71

***, **, * – статистична значимість на рівні 99%, 95%, 90% відповідно; в дужках представлено показник t-статистики, значення якого по модулю на рівні 1,96 свідчить про значимість впливу факторної ознаки на залежну змінну на рівні 95%

Таблиця 8

Результати оцінювання впливу фінансіалізації економіки на глибину бідності населення в Україні

Параметри	Модель 1	Модель 2	Модель 3	Модель 4
Empl_fin	0,13 (0,86)			
Domcr	0,00 (0,41)			
Va_fin	-0,01 (-0,10)			
Depfins	-0,10** (-2,66)	-0,08*** (-7,69)	-0,08*** (-7,69)	-0,06* (-2,06)
Smcap	0,01 (0,42)			
Tropen			0,01 (0,99)	
GnipcPPP				-0,00 (-0,65)
Constant	2,33*** (7,32)	2,45*** (11,21)	1,99*** (3,87)	2,71*** (5,86)
F _{fact}	10,41	59,19	30,07	28,95
F _{crit}	2,85	4,35	3,52	3,52
Prob>F	0,00	0,00	0,00	0,00
Adj. R ²	0,55	0,73	0,73	0,73

***, **, * – статистична значимість на рівні 99%, 95%, 90% відповідно; в дужках представлено показник t-статистики, значення якого по модулю на рівні 1,96 свідчить про значимість впливу факторної ознаки на залежну змінну на рівні 95%

Що стосується взаємозв'язку фінансіалізації економіки України та динаміки безробіття (табл. 9), відзначимо наявність позитивного впливу від зростання частки доданої вартості, створеної фінансовим сектором та підвищення капіталізації ринку цінних паперів на скорочення рівня безробіття. У той же час збільшення зайнятості у фінансовій сфері характеризується зворотним ефектом, що має пояснення з точки зору нижчої залежності обсягу доходів, створених у фінансовому секторі, від продуктивності праці відносно реального сектору, що відображається на обсягах попиту на робочу силу, на рівні зайнятості населення країни.

Таблиця 9

Результати оцінювання впливу фінансiалiзацiї економiки на рiвень безробiття в Украiнi				
Параметри	Модель 1	Модель 2	Модель 3	Модель 4
Empl_fin	1,52*** (5,46)	1,41*** (4,82)	1,31*** (3,57)	1,47*** (6,00)
Domcr	0,01 (0,50)			
Va_fin	-0,19* (-1,76)	-0,20*** (-2,70)	-0,28** (-2,67)	-0,26*** (-2,89)
Depfins	-0,11 (-1,60)			
Smcap	-0,57** (-2,14)	-0,08*** (-3,33)	-0,08*** (-2,93)	-0,04* (-1,75)
Tropen			0,01 (0,46)	
GnipcPPP				-0,00*** (-2,97)
Constant	7,70*** (13,10)	7,48*** (13,21)	6,96*** (5,53)	9,31*** (14,95)
F _{fact}	8,96	11,37	8,21	14,42
F _{crit}	2,85	3,16	2,96	2,96
Prob>F	0,00	0,00	0,00	0,00
Adj. R ²	0,65	0,60	0,58	0,72

***, **, * – статистична значимість на рівні 99%, 95%, 90% відповідно; в дужках представлено показник t-статистики, значення якого по модулю на рівні 1,96 свідчить про значимість впливу факторної ознаки на залежну змінну на рівні 95%

Наступним етапом дослідження є виявлення відповідності отриманих результатів гіпотезам, сформульованим на початковому етапі. Отже, аналізуючи достовірність гіпотези про наявність позитивного впливу фінансового розвитку економіки на зростання нерівномірності розподілу доходів населення, порівнюємо статистично значимі взаємозв'язки, отримані при оцінюванні даних по Україні та по групі країн Центральної та Східної Європи (табл. 10). Приймаючи до уваги рівень статистичної значимості зв'язків та кількість виявлених залежностей, що відображають зростання нерівномірності доходів населення внаслідок підвищення фінансiалiзацiї економiки, можна констатувати, що гіпотеза частково підтверджується на прикладі країн Центральної та Східної Європи та частково спростовується відносно України. Отриманий результат є цілком законотвірним, враховуючи той факт, що рівень розвитку фінансової системи України є суттєво нижчим, ніж у ряді країн, які увійшли до вибраної групи та приймаючи до уваги той факт, що раніше проведені дослідження доводять існування позитивного впливу зростання фінансiалiзацiї на збільшення рівномірності доходів у країнах з відносно низьким рівнем фінансового розвитку, у той час як оцінювання фінансово розвинутих країн приводить до протилежного висновку.

Таблиця 10

Результати оцінювання впливу фінансiалiзацiї на нерiвномiрнiсть розподiлу доходiв населення в Украiнi та краiнах Центральної та Схiдної Європи

Показник фінансiалiзацiї	Вплив iндикатора фінансiалiзацiї на зростання коефiцiєнта Джiнi			
	Україна		Країни Європи	
	Напрямок впливу	Статистична значимість зв'язку	Напрямок впливу	Статистична значимість зв'язку
Рiвень зайнятостi у фiнансовiй сферi	негативний	99%	позитивний	95%
Рiвень внутрiшнiх кредитiв	негативний	99%	негативний	
Додана вартiсть, створена фiнансовим сектором	позитивний		позитивний	99%
Рiвень депозитiв фiнансової системи	позитивний	90%	негативний	90%
Капiталiзацiя ринку цiнних паперiв	позитивний		позитивний	

Використовуючи дані табл. 11 для виявлення достовірності гіпотези про позитивний вплив фінансiалiзацiї економiки на скорочення бiдностi населення, вiдзначимо пiдтвердження гiпотези для Украiни та часткове пiдтвердження для країн Центральної та Схiдної Європи, що корелює з аргументами про наявність більш сильного залежності між зростанням значимості фінансового сектору та скороченням бiдностi населення для країн з нижчим рівнем фінансового розвитку.

Таблиця 11

**Результати оцінювання впливу фінансiалiзацiї на бiднiсть населення в Україні та країнах
Центральної та Східної Європи**

Показник фінансiалiзацiї	Вплив iндикатора фінансiалiзацiї на зростання бiднiсть населення			
	Україна		Країни Європи	
	Напрямок впливу	Статистична значимість зв'язку	Напрямок впливу	Статистична значимість зв'язку
Зв'язок зі зростанням рівня бiднiсть				
Рiвень зайнятості у фінансовій сфері	позитивний	90%	позитивний	
Рiвень внутрішніх кредитів	позитивний		позитивний	99%
Додана вартість, створена фінансовим сектором	негативний		позитивний	
Рiвень депозитів фінансової системи	негативний	99%	негативний	99%
Капіталізація ринку цінних паперів	позитивний		позитивний	
Зв'язок зі зростанням глибини бiднiсть				
Рiвень зайнятості у фінансовій сфері	позитивний		позитивний	
Рiвень внутрішніх кредитів	позитивний		позитивний	99%
Додана вартість, створена фінансовим сектором	негативний		позитивний	
Рiвень депозитів фінансової системи	негативний	95%	негативний	99%
Капіталізація ринку цінних паперів	позитивний		позитивний	

Таблиця 12

**Результати оцінювання впливу показників фінансiалiзацiї на рiвень безробіття в Україні та країнах
Центральної та Східної Європи**

Показник фінансiалiзацiї	Вплив iндикатора фінансiалiзацiї на зростання рiвня безробіття			
	Україна		Країни Європи	
	Напрямок впливу	Статистична значимість зв'язку	Напрямок впливу	Статистична значимість зв'язку
Рiвень зайнятості у фінансовій сфері	позитивний	99%	позитивний	
Рiвень внутрішніх кредитів	позитивний		негативний	99%
Додана вартість, створена фінансовим сектором	негативний	95%	позитивний	
Рiвень депозитів фінансової системи	негативний		позитивний	95%
Капіталізація ринку цінних паперів	негативний	99%	негативний	99%

Аналізуючи дані табл. 12 з точки зору достовірності гіпотези про підвищення рівня безробіття у результаті зростання ролі фінансового сектору в економіці у країнах Центральної та Східної Європи, можна відмітити її часткове спростування як відносно України, так і відносно результату, отриманого для досліджуваної групи країн.

Висновки

Проведене оцінювання взаємозв'язку показників фінансового та соціально-економічного розвитку дає змогу стверджувати, що в цілому фінансiалiзацiя нацiональної економiки позитивно впливає на рiвень задоволення соціально-економічних потреб суспільства в Україні, який проявляється через зростання рівномірності розподілу доходів населення, скорочення рівня та глибини бiднiсть, а також зниження рiвня безробіття. У той же час, приймаючи до уваги результати, отримані при оцінюванні впливу зростання ролі фінансового сектору на соціально-економічні показники у країнах Центральної та Східної Європи, приходимо до висновку про скорочення позитивного ефекту для соціально-економічного розвитку при більш високому рівні розвитку фінансової системи, що підтверджують результати, отримані для країн з високим ступенем фінансового розвитку.

Література

1. Epstein G. and Jayadev A. The Rise of Rentier Incomes in OECD Countries: Financialisation, Central Bank Policy and Labour Solidarity. URL: http://www.posgrado.economia.unam.mx/actividades/11/cursoseccareccia/Epstein_Jayadev2005.pdf. (Accessed 05 Apr 2014).
2. Palley T. I. Financialization: What It Is and Why It Matters, Levy Economics Institute Working Paper, 2007, № 525, 31 p.
3. Tomaskovic-Devey D. and Lin K.-H. Income Dynamics, Economic Rents and the Financialization of the US Economy, *American Sociological Review*, 2011, Vol. 76, № 4, P. 538–559.
4. Kremp P. Bubble and Inequality: Financialization, Diffusion and Portfolio Returns of US Households, 1989–2005, Working paper, presented at the Dublin Workshops on Financialization, Consumption, and Social Welfare Politics, May 24–26, Dublin, 2012, 35 p.
5. Beck T. and Levine R. Finance, Inequality, and Poverty: Cross-country Evidence, National Bureau of Economic Research Working Paper, 2004, № 10979, 47 p.
6. Greenwood J. and Jovanovic B. Financial Development, Growth, and the Distribution of Income, *The Journal of Political Economy*, 1990, Vol. 98, № 5, P. 1, P. 1076–1107.
7. Stockhammer E. The Rise of European Unemployment: A Synopsis, Political Economy Research Institute Cambridge Journal of Economics Working Paper, 2004, № 76, 36 p.

References

1. Epstein G. and Jayadev A. The Rise of Rentier Incomes in OECD Countries: Financialisation, Central Bank Policy and Labour Solidarity. URL: http://www.posgrado.economia.unam.mx/actividades/11/cursoseccareccia/Epstein_Jayadev2005.pdf. (Accessed 05 Apr 2014).
2. Palley T. I. Financialization: What It Is and Why It Matters, Levy Economics Institute Working Paper, 2007, № 525, 31 p.
3. Tomaskovic-Devey D. and Lin K.-H. Income Dynamics, Economic Rents and the Financialization of the US Economy, *American Sociological Review*, 2011, Vol. 76, № 4, P. 538–559.
4. Kremp P. Bubble and Inequality: Financialization, Diffusion and Portfolio Returns of US Households, 1989–2005, Working paper, presented at the Dublin Workshops on Financialization, Consumption, and Social Welfare Politics, May 24–26, Dublin, 2012, 35 p.
5. Beck T. and Levine R. Finance, Inequality, and Poverty: Cross-country Evidence, National Bureau of Economic Research Working Paper, 2004, № 10979, 47 p.
6. Greenwood J. and Jovanovic B. Financial Development, Growth, and the Distribution of Income, *The Journal of Political Economy*, 1990, Vol. 98, № 5, P. 1, P. 1076–1107.
7. Stockhammer E. The Rise of European Unemployment: A Synopsis, Political Economy Research Institute Cambridge Journal of Economics Working Paper, 2004, № 76, 36 p.

Надійшла 08.08.2014; рецензент: д. е. н. Слісєва О. К.